

ety; creating psychological conditions favorable for this development. The content of preventive work of social worker on conflicts among teenagers is prediction and prevention of conflicts.

The results of empirical research of adolescent's conflict behavior strategies, assessment of the conflict level of the individual are analyzed. The results of experimental research indicate that for teenagers the most typical is the middle level of conflict, the more typical reaction strategy in the conflict – competition and compromise, the least common strategy is cooperation. Adolescents with low levels of conflict choose such conflict response strategy as avoidance and compliance, or even they try to avoid conflict resolution, established, or seeking to withdraw from the conflict by ignoring their own interests and concessions to the other side. Adolescents with middle level of conflicts demonstrate different ways of behavior in conflict situations from avoid to rivalry, from cooperation to adaptation. But the most typical style of them is a compromise that attempts to partially satisfy both their own interests and the interests of the others. For teenagers with a high level of conflict is inherent style of competition to the conflict that they make active efforts to meet their needs and achieve victory in this situation.

Key words: a conflict, conflict prevention, conflict situation, strategy of behavior, a social worker, an adolescent, competition, compromise, cooperation, adaptation.

Received December 01, 2015

Revised December 14, 2015

Accepted January 05, 2016

УДК 159.9.072.4:373.2

О.С. Яцків

yackiv_oksana@ukr.net

Нейропсихологічний підхід у діяльності практичного психолога дошкільного навчального закладу

Yatskiv O.S. Neuropsychological Approach of Practical Psychologist to His/Her Work at a Preschool Education Establishment / O.S. Yatskiv // Problems of Modern Psychology : Collection of research papers of Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University, G.S. Kostyuk Institute of Psychology at the National Academy of Pedagogical Science of Ukraine / scientific editing by S.D. Maksymenko, L.A. Onufrieva. – Issue 31. – Kamianets-Podilskyi : Aksioma, 2016. – P. 594–606.

О.С. Яцків. Нейропсихологічний підхід у діяльності практичного психолога дошкільного навчального закладу. У статті зазначено, що у багатьох дітей старшого дошкільного віку вищі психічні функції розвиваються нерівномірно: одні з них можуть бути сформованими, інші – формуватися або відставати у розвитку. З одного боку, такі особливості цієї вікової категорії не викликають занепокоєнь та зумовлюють їх індивідуальні відмінності; з іншого боку, при несприятливих умовах соціального середовища – перешкоджають гармонійному розвитку особистості вихованців. У таких випадках перед психологом дошкільного навчального закладу виникає проблема вибору напрямку психологічного супроводу цих дітей.

Зауважено, що серед багатьох концептуальних підходів особливої уваги заслуговує нейропсихологічний. Сьогодні дитяча нейропсихологія володіє достатнім арсеналом наукових знань, які підтверджуються значними практичними напрацюваннями. Так, у статті наведено основні теоретичні положення послідовників засновника нейропсихології – О.Р. Лурії, що розкривають її зміст, визначають основні принципи та завдання, окреслюють напрями її застосування.

Зазначено, що нейропсихологічні методи діагностики є адекватним засобом виявлення сильних і слабких ланок функціональних систем. Відстеження динаміки індивідуального розвитку дозволяє виявити первинні зміни і вторинні, компенсуючі процеси, визначити функціональний діагноз і організувати корекційно-розвивальну роботу з урахуванням слабких і сильних складових пізнавальної діяльності дитини.

Зроблено висновок, що поєднання науки і практики, на якому ґрунтується дитяча нейропсихологія, є могутнім діагностико-прогностичним та корекційно-розвивальним засобом у руках практичного психолога дошкільного навчального закладу.

Ключові слова: нейропсихологія, вищі психічні функції, синдромальний аналіз, функціональний діагноз, індивідуальна нейропсихологічна корекція.

О.С. Яцків. Нейропсихологический подход в деятельности практического психолога дошкольного образовательного учреждения. В статье рассматривается проблема неравномерности развития высших психических функций у детей старшего дошкольного возраста: одни из них могут быть сформированы, другие – формироваться или отставать в этом процессе. Такие особенности развития данной возрастной категории не вызывают особых беспокойств, так как обуславливают индивидуальные различия детей. С другой стороны, при неблагоприятных условиях социальной среды они препятствуют полноценному развитию личности воспитанников. В таких случаях психолог детского сада должен определить пути и средства психолого-педагогической помощи.

Акцентируется, что среди многих концептуальных подходов особого внимания заслуживает нейропсихологический. Сегодня детская нейропсихология обладает достаточным арсеналом научных знаний,

которые подтверждаются значительными практическими наработками. Так, в статье приведены основные теоретические положения последователей основателя нейропсихологии – А.Р. Лурии, раскрывающие ее содержание, определяющие основные принципы и задачи, а также области ее применения.

Нейропсихологические методы являются адекватными средствами диагностики. Прослеживание динамики индивидуального развития позволяет выявить первично и вторично страдающие процессы, определить функциональный диагноз и, в последующем, организовать коррекционно-развивающую работу с учетом слабых и сильных составляющих познавательной деятельности ребёнка.

Сделан вывод, что сочетание науки и практики в детской нейропсихологии является мощным диагностико-прогностическим и коррекционно-развивающим средством в руках психолога дошкольного образовательного учреждения.

Ключевые слова: нейропсихология, высшие психические функции, синдромальный анализ, функциональный диагноз, индивидуальная нейропсихологическая коррекция.

Постановка проблеми. Практичний психолог дошкільного навчального закладу у своїй діяльності все частіше зіштовхується з проблемою нерівномірного розвитку вищих психічних функцій (далі – ВПФ) у дітей дошкільного віку. З одного боку, така нерівномірність є нормою, на основі якої формуються індивідуальні відмінності дитини. З іншого боку, при несприятливих умовах соціального середовища слабкі ланки ВПФ стають перешкодою для її подальшого повноцінного і гармонійного розвитку. У таких випадках доцільним є здійснення психолого-педагогічного супроводу дитини з позиції нейропсихології.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Досягнення дитячої нейропсихології не суперечить державним стандартам України в галузі освіти, які рекомендують її для використання у практичній діяльності психолога дошкільного навчального закладу [7; 8].

Ефективність нейропсихологічного аналізу як діагностичного, корекційного та прогностично-профілактичного інструменту щодо роботи з дітьми, в тому числі дошкільного віку, підтверджується низкою публікацій (Т.В. Ахутіна, Т.Г. Візель, Ж.М. Глозман, Н.К. Корсакова, Ю.В. Мікадзе, Н.М. Пилаєва, А.Ю. Потаніна, Н.Я. Семаго і М.М. Семаго, А.В. Семенович, Е.Г. Симєрницька, А.Л.Сиротюк, А.Е. Соболева, Л.С. Цветкова, Е.Д. Хомська та ін.).

Метою нашої статті є визначення доцільності та напрямів використання нейропсихологічного «лурієвського» підходу у

діяльності практичного психолога дошкільного навчального закладу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Насамперед варто зазначити, що нейропсихологія – це окрема галузь психологічної науки й практики, що почала формуватися на суміжжі психології, медицини (неврології й нейрохірургії) та фізіології. Вона має власний предмет і специфічні завдання, що трансформуються й розширюються у ході її розвитку.

Сьогодні загальнопоширене визначення нейропсихології як науки про мозкову організацію ВПФ [11, С. 419].

Нейропсихологічне обстеження – це обстеження різних психічних процесів (сприймання, уваги, пам'яті, мови, мислення, довільних рухів і дій) з подальшим нейропсихологічним аналізом отриманих даних... Нейропсихологічний аналіз полягає в дослідженні нейропсихологічних синдромів – закономірних поєднань розладів психічних функцій при пошкодженні різних зон мозку. Синдромальний аналіз спрямований на якісну кваліфікацію розладів (станів) вищих психічних функцій. Кількісна оцінка є матеріалом для визначення ступеня вираженості наявних дефектів або змін [12, С. 92].

Основним творцем цієї науки вважається російський психолог О.Р. Лурія, який за результатами дослідження людей з пораненнями головного мозку під час II світової війни обґрунтував вчення про мозкову організацію ВПФ. У подальшому предметом дослідження нейропсихології стали мозкові механізми ВПФ не тільки при патології, але й у нормі.

Сучасні дослідження спрямовані на вивчення індивідуальних відмінностей (Т.В. Ахутіна А.В. Семенович, Є.Д. Хомська та ін.). В Україні нейропсихологія як наука розвивається досить повільно.

Одним із розділів нейропсихології є нейропсихологія дитячого віку. Як окрема галузь вона почала розвиватися у 70-80-х роках ХХ-го століття. Її розвиток започаткувала учениця О.Р. Лурії – Е.Г. Семерицька.

За А.В. Семенович (2002, 2005, 2007, 2015) нейропсихологія дитячого віку вивчає базові (теоретичні і науково-прикладні) закономірності і принципи нейропсихологічного аналізу психічної діяльності людини в ранньому онтогенезі.

За Ж.М. Глозман (2009), нейропсихологія дитячого віку – напрям у нейропсихології, що вивчає взаємозв'язок соціального функціонування (поведінки і навчання) дитини з формуванням її психічних функцій і особистості, з розвитком мозку в нормі і

патології, а також напрям, що досліджує можливості використання отриманих знань для корекційно-розвиваючого навчання.

Виходячи із загальної концепції нейропсихології як науки, можна стверджувати, що нейропсихологія дитячого віку базується на 3-х принципах:

- соціогенезу ВПФ;
- системної будови ВПФ;
- динамічної організації і локалізації ВПФ.

Ці принципи походять із культурно-історичного підходу до розуміння психіки (Л.С. Виготський та О.Р. Лурія, 20-30-ті рр. ХХ ст.), відповідно до якого при аналізі формування психічних функцій і їх розладів орієнтуються не на хворобу та дефект, а на розвиток і пошук психічних явищ і способів компенсації дефекту з точки зору історії культури [5, С.6].

Варто зазначити, що якщо перших двох принципів дотримуються всі практичні психологи дошкільних навчальних закладів, то останній активно впроваджується і використовується тільки з позиції нейропсихології.

Дитячий нейропсихолог А.В. Семенович вважає (2002, 2005, 2007): «... лише нейропсихологічний метод дозволяє оцінити й описати глибинні системно-динамічні перебудови, що супроводжують психічний розвиток дитини з точки зору функціонування мозкових структур. Це положення ґрунтується на тому, що психічні функції дитини не дані їй просто так. У своєму розвитку вони долають тривалий шлях, починаючи з внутріутробного періоду. Цей шлях – гетерохронний та асинхронічний: у певний момент починається бурхливий і наче «автономний» розвиток певного психологічного фактора (фонематичного слуху, вибіркової пам'яті, координатних уявлень, кінестезії і т. п.). При цьому другий фактор знаходиться в стані відносної стабільності, а третій – на етапі «консолідації» з абсолютно далекою від нього функціональною системою. Найдивніше заключається в тому, що ці різноспрямовані процеси в певні періоди синхронізуються, щоб створити в своїй сукупності цілісний ансамбль психічної діяльності, здатний адекватно відреагувати на ті вимоги, які пред'являє дитині навколишній світ, і перш за все, соціальне середовище...

У основному формування мозкової організації психічних процесів в онтогенезі відбувається від стовбурових і підкіркових утворень до кори головного мозку (знизу вгору), від правої півкулі мозку до лівої (справа наліво), від задніх відділів мозку до передніх (ззаду наперед). Апофеозом церебрального функціо-

нального онтогенезу є низхідний контролюючий і регулюючий вплив від передніх (лобових) відділів лівої півкулі до субкортикальних...

Розвиток тих чи інших аспектів психіки дитини однозначно залежить від того, чи достатньо зрілий і повноцінний відповідний мозковий субстрат. При цьому слід мати на увазі, що мозок – це не тільки відомі всім кора, підкіркові утворення, мозолисте тіло і т. ін., але й різні нейрофізіологічні, нейрохімічні та інші системи, кожна з яких вносить свій специфічний внесок в актуалізацію будь-якої психічної функції.

Отже, для кожного етапу психічного розвитку дитини в першу чергу необхідна потенційна готовність комплексу певних мозкових утворень до його забезпечення. Але, з іншого боку, повинна бути затребуваність ззовні (від зовнішнього світу, від соціуму) до постійного нарощування зрілості і сили того чи іншого психологічного чинника. Якщо вона відсутня – спостерігається спотворення і гальмування психогенезу в різних варіантах, що спричинює вторинні функціональні деформації на рівні мозку...» [9, С. 5-6].

Тому, розвиток ВПФ у дитини – тривалий процес: одні психічні функції формуються раніше, інші – пізніше. Відставання в розвитку окремої функціональної ланки виглядає як її часткове випадання на загальному тлі функціональної системи. При цьому первинне відставання зумовлює вторинні зміни та компенсаторні перебудови.

За А.В. Семенович такий розвиток можна представити як «нейтральну лінію», яка проявляється типологією та варіативністю в розвитку, що відбувається на межі між «нормою» та «патологією», і з якої кожен може вийти в «нормативну зону» [9, С. 5-6].

Безумовно, шляхи дослідження дитини з метою визначення особливостей її розвитку повинні бути комплексними і мають включати в себе як методи клінічного і фізіологічного, так і методи психологічного і педагогічного дослідження. Проте, це досить складно, а іноді й неможливо. Як свідчить практика, у дошкільному віці дуже мало приділяється уваги нерівномірностям розвитку ВПФ, і зазвичай вказана проблема починає розглядатися фахівцями тільки в молодшому шкільному віці.

Тому, практичний психолог дошкільного навчального закладу, здійснюючи свої функціональні обов'язки, повинен не залишати поза увагою цю проблему. Раннє виявлення нерівномірного розвитку ВПФ та своєчасна корекція є запорукою попе-

редження появи вторинних порушень та профілактики викривленого розвитку особистості дитини.

Така картина актуального розвитку дитини вимагає якісного вивчення. На нашу думку, найбільш оптимальним у цьому аспекті є детальне дослідження, яке принципово подібне до аналізу при локальних ураженнях мозку. Ця теза не суперечить висновкам Т.В. Ахутіної та Н.М. Пилаєвої (2008) про те, що:

Нейропсихологічні методи діагностики є адекватним засобом виявлення сильних і слабких ланок функціональних систем.

Відстеження динаміки розвитку (зони найближчого розвитку, повторні дослідження, «супроводжуюча» діагностика) дозволяє виявити первинно і вторинно страждаючі процеси [2, С.64-65].

Також автори зазначають: «... внаслідок того що, зв'язок між органічними порушеннями і функціональними розладами в дитячому віці менш прямий, ніж у дорослих, а первинний дефект зумовлює вторинні системні дисфункції, на практиці говоримо про принципову неможливість топічного діагнозу (М. Johnson, 1997).

Отже, основним і вирішальним завданням нейропсихологічної діагностики є оцінка стану компонентів функціональних систем, які складають ВПФ... [там же, С.66]. Психолог або педагог, зацікавлений в реальній допомозі дитині, може визначити функціональний діагноз і організувати корекційну роботу з урахуванням слабких і сильних складових пізнавальної діяльності дитини» (Н.К. Корсакова та ін., 1997. Цит. за Т.В. Ахутіною, Н.М. Пилаєвою) [там же, С.78-79].

Досвід нейропсихологічного консультування дітей із відхиленнями в розвитку довів адекватність і інформативність саме такого підходу до цього контингенту. По-перше, практично однозначно вирішується диференційно-діагностичне завдання: в результаті обстеження виявляються базисні патогенні чинники, а не актуальний рівень знань і вмінь. Адже на перший погляд і патохарактерологічні особливості дитини, і педагогічна занедбаність, і первинна неспроможність фонематичного слуху можуть проявлятися однаково – «двійка з мови». По-друге, тільки нейропсихологічний аналіз такої недостатності може розкрити механізми, що лежать в її основі, і підійти до розробки специфічних, особливим чином орієнтованих корекційних заходів. При цьому є неодмінна умова: важливий саме синдромальний підхід, інакше, як показує досвід, неминучі спотворення, однобічність результатів, велика кількість артефактів [9, С.5].

Такий підхід не суперечить основним принципам психокорекції. За, І.І. Мамайчук основна мета психокорекції здорових дітей (у яких відсутні біологічні чинники відхилень у розвитку) – сприяти їх повноцінному психічному та особистісному розвитку. Психокорекція дітей, у яких аномальний розвиток, визначається його складною структурою та соціальною ситуацією розвитку дитини. У зв'язку з цим І.І. Мамайчук виділяє психокорекцію у вузькому та широкому розумінні. У широкому розумінні – це комплекс клініко-психолого-педагогічного впливу, спрямований на виявлення та виправлення розладів у розвитку психічних функцій і особистісних властивостей. У вузькому розумінні психокорекція – це метод психологічного впливу з метою оптимізації розвитку психічних процесів і функцій та гармонічного розвитку особистісних властивостей [6, С. 24–25].

За результатами детального нейропсихологічного аналізу психологом розробляється індивідуальна програма корекційно-розвиваючого навчання для конкретної дитини.

Програма будується на основі концепції про 3 функціональні блоки мозку. Для роботи з кожним функціональним блоком підбираються відповідні прийоми і методи корекції. Важливе місце відводиться формуванню міжпівкульової взаємодії, яка необхідна для успішного протікання будь-якого психічного процесу.

Варто зауважити, що корекційно-розвивальна робота передбачає не тренування певних навичок, а формування цілісної функціональної системи, яка дозволить дитині самостійно оволодіти різними вміннями.

У цьому аспекті найбільш доцільним є метод заміщаючого онтогенезу, створений і апробований А.В. Семенович на основі методології О.Р.Лурії – Л.С.Цветкової.

Основою методу заміщаючого онтогенезу є принцип співвіднесення актуального статусу дитини з основними етапами формування мозкової організації психічних процесів і наступним ретроспективним відтворенням тих ділянок його онтогенезу, які з тих чи інших причин не були ефективно засвоєними [10, С. 64].

Кінцевою метою і основним результатом цього методу є формування у дитини ідентифікації з ідеєю прагматичної вигоди процесів навчання, постійним носієм якої повинен бути практичний психолог [там же, С. 67].

У цьому аспекті первинною метою є формування у дитини вісьових (тілесних, органних, оптико-просторових) вертикальних і горизонтальних сенсомоторних взаємодій, якими є язик – очі, руки – ноги – дихальна система тощо. При цьому максимально

використовується психомоторна корекція, яка, крім власне нейропсихологічних, використовує і тілесно-орієнтовані, етологічні та східні (йога, тай-чі, даоські мудри тощо) психотехніки. На цьому рівні формується сенсомоторне забезпечення всіх психічних функцій, внаслідок чого активується загальний енергетичний, емоційний і тонічний статус, гармонізуються нервово-сполучнотканинні взаємодії. Комплекс цих технологій орієнтований на корекцію та абілітацію 1-го функціонального блоку мозку...

Поступово в цей процес інтегруються нейропсихологічна, логопедична та інші форми психолого-педагогічного супроводу онтогенезу спеціальних когнітивних функцій: мови, письма, просторових уявлень, пам'яті тощо... (2-й функціональний блок).

Насамкінець, найбільш затратним, але самим цінним результатом є формування у дитини оптимального для неї рівня довільної саморегуляції... (3-й функціональний блок).

Автор зауважує, що на початку формуючого навчання більшу частину цих обов'язків бере на себе практичний психолог, а в результаті дитина досить добре справляється з ними сама [там же, С. 67–68].

Поряд з цим, використання методів нейропсихологічної корекції повинно бути абсолютно свідомим і обдуманим. На думку А.В. Семенович (2015) практичний психолог не повинен ставати «Хлестаковим у нейропсихології»... В ідеалі «... необхідне періодичне проходження спеціалістом не просто супервізії, але психотерапевтичної підтримки з боку досвідчених фахівців» [там же, С. 66]. Якщо у психолога немає такої можливості, то автор пропонує ґрунтовно опрацювати літературу та налагоджувати контакти з колегами, які працюють в цьому напрямі. Тобто: «... інтегрувати напрацьований авторами досвід в програму своєї довільної професійної саморегуляції і самоактуалізації» [там же, С. 67].

За Н.А. Бастун (2010), практика дитячої нейропсихології свідчить, що найбільш затребуваним нейропсихологічний підхід став у діагностуванні різновидів затримок психічного розвитку дітей, мовленнєвих порушень та аналізу навчальних труднощів у молодших школярів [3].

За Т.В. Ахутіною та Н.М. Пилаєвою (2008), нейропсихологічні методи доцільно застосовувати:

- для дітей, у яких відмічаються труднощі в навчанні або їх ризик;
- для невстигаючих школярів;
- для обдарованих дітей, в тому числі неуспішних у школі;
- для дітей із психосоматичними захворюваннями;

- для дітей, які встигають за шкільною програмою, але це їм вдається ціною власного здоров'я [2, С.75].

Отже, практичні психологи дошкільного навчального закладу з позиції нейропсихології можуть кваліфіковано вирішувати такі завдання:

- виявляти сильні і слабкі компоненти ВПФ у дитини надійним і валідним способом;
- передбачати, яким чином особливості обробки інформації будуть впливати на розвиток психічних функцій і навчання;
- будувати верифіковані гіпотези про ефективні стратегії корекційного впливу [1, С.4].

Крім цього, за допомогою нейропсихологічного підходу практичний психолог навчального закладу реалізовує прогностичну функцію. З його допомогою можна виявити дітей із високим ризиком появи труднощів у майбутньому – під час навчання в школі. Раннє виявлення відставання у розвитку когнітивних і регуляторних здібностей – базових основ пізнавальних функцій, є важливим чинником у формуванні навчальних навичок. Отже, нейропсихологічний метод дослідження є доцільним при визначенні готовності дітей до шкільного навчання і прогнозу щодо його успішності [4, С.9].

Висновки. Використання знань дитячої нейропсихології в діяльності практичного психолога дошкільного навчального закладу є вагомим діагностико-прогностичним та корекційно-розвивальним засобом за допомогою якого ми можемо вирішити 2 завдання:

- відстежити індивідуальний розвиток дитини й вибрати оптимальні методи корекційно-розвивальної роботи;
- визначити готовність дітей до навчання в школі і спрогнозувати його успішність.

Перспективи подальшої роботи вбачаються у розробці та апробації авторських програм, а також їх впровадженні в діяльність практичного психолога дошкільного навчального закладу.

Список використаних джерел

1. Ахутина Т.В. Нейропсихологическая диагностика, обследование письма и чтения младших школьников / Под общей ред. Т.В. Ахутиной, О.Б. Иншаковой. – М. : В.Секачев, 2008. – 128 с.
2. Ахутина Т.В. Преодоление трудностей учения: нейропсихологический подход / Т.В. Ахутина, Н.М. Пылаева. – СПб. : Питер, 2008. – 320с.: ил. – (Серия «Детскому психологу»).

3. Бастун Н.А. Возможности нейропсихологического подхода в освітній практиці / Наталія Анатоліївна Бастун // Горизонти науки. – № 2 (30), 2010. – С. 88–94.
4. Глозман Ж.М. Нейропсихологическая диагностика в дошкольном возрасте. – 2-е изд. / Ж.М. Глозман, А.Ю. Потанина, А.Е. Соболева. – СПб. : Питер, 2008. – 80 с.: ил. – (Серия «Детскому психологу»).
5. Глозман Ж.М. Нейропсихология детского возраста / Ж.М. Глозман. – М. : Издательский центр «Академия», 2009. – 272 с.
6. Мамайчук И.И. Психокоррекционные технологии для детей с проблемами в развитии / Ирина Ивановна Мамайчук. – СПб. : Речь, 2003. – 400 с.
7. Національний класифікатор України «Класифікатор професій» ДК 003:2010 (Класифікація професій): [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hrliga.com/docs/327_KP.htm> – Загол. з екрана. – Мова укр.
8. Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів: Наказ МОН № 665 від 01.06.13 року: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://osvita.ua/legislation/other/37302/>> – Загол. з екрана. – Мова укр.
9. Семенович А.В. Нейропсихологическая диагностика и коррекция в детском возрасте / А.В. Семенович. – М.: Издательский центр «Академия», 2002. – 232 с.
10. Семенович А.В. Нейропсихологическая диагностика и коррекция в детском возрасте. Метод замещающего онтогенеза: Учебное пособие. – 7-е изд. / А.В. Семенович. – М. : Генезис, 2015. – 474 с.
11. Словник психолога-практика / [сост. С.Ю. Головин]. – [2-е изд., перераб. и доп.] – Мн. : Харвест, М. : АСТ, 2001. – 976 с.
12. Справочник по психологии и психиатрии детского и подросткового возраста / Под ред. С.Ю. Циркина. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – СПб. : Питер, 2004. – 896 с.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Ahutina T.V. Nejropsihologicheskaja diagnostika, obsledovanie pis'ma i chtenija mladshih shkol'nikov / Pod obshej red. T.V. Ahutinoj, O.B. Inshakovoj. – M. : V.Sekachev, 2008. – 128 s.
2. Ahutina T.V. Preodolenie trudnostej uchenija: nejropsihologicheskij pohod / T.V. Ahutina, N.M. Pylaeva. – SPb. : Piter, 2008. – 320s.: il. – (Serija «Detskomu psihologu»).

3. Bastun N.A. Mozhlyvosti nejropsyologichnogo pidhodu u osvithnij praktyci / Natalija Anatolii'vna Bastun // Goryzonty nauky. – № 2 (30), 2010. – S. 88–94.
4. Glozman Zh.M. Nejropsihologicheskaja diagnostika v doshkol'nom vzdaste / Zh.M. Glozman, A.Ju. Potanina, A.E. Soboleva. [2-e izd.]. – SPb. : Piter, 2008. – 80 s.: il. – (Serija «Detskomu psihologu»).
5. Glozman Zh.M. Nejropsihologija detskogo vozrasta / Zh.M. Glozman. – M. : Izdatel'skij centr «Akademija», 2009. – 272 s.
6. Mamajchuk I.I. Psihokorrekcionnye tehnologi dlja detej s problemami v razvitii / Irina Ivanivna Mamajchuk. – SPb. : Rech', 2003. – 400 s.
7. Nacional'nyj klasyfikator Ukrai'ny «Klasyfikator profesij» DK 003:2010 (Klasyfikacija profesij) : [Elektronnyj resurs]. – rezhym dostupu: <http://hrliga.com/docs/327_KP.htm> – Zagol. z ekrana. – Mova ukr.
8. Pro zatverdzhennja kvalifikacijnyh harakterystyk profesij (posad) pedagogichnyh ta naukovopedagogichnyh pracivnykiv navchal'nyh zakladiv: Nakaz MON № 665 vid 01.06.13 roku [Elektronnyj resurs]. – rezhym dostupu: <<http://osvita.ua/legislation/other/37302/>> – Zagol. z ekrana. – Mova ukr.
9. Semenovich A.V. Nejropsihologicheskaja diagnostika i korrekcija v detskom vzdaste / A.V. Semenovich. – M.: Izdatel'skij centr «Akademija», 2002. – 232 s.
10. Semenovich A.V. Nejropsihologicheskaja diagnostika i korrekcija v detskom vzdaste. Metod zameshhajushhego ontogeneza: Uchebnoe posobie. – 7-e izd. / A.V. Semenovich. – M. : Genezis, 2015. – 474 s.
11. Spravochnyk po psyhologyy y psyhyatryy detskogo y podrostkovogo vozrasta / Pod red. S.Ju. Cyrkyna. – [2-e yzd., pererab. y dop.]. – SPb. : Pyter, 2004. – 896 s.
12. Spravochnik po psihologii i psihiatrii detskogo i podrostkovogo vozrasta / Pod red. S.Ju. Cirkina. – [2-e izd., pererab. i dop.]. – SPb. : Piter, 2004. – 896 s.

O.S. Yatskiv. Neuropsychological Approach of Practical Psychologist to His/Her Work at a Preschool Education Establishment. The article deals with the problem that a lot of pre-school children have differences in the development of their psychological functions. There are kids with formed functions and with being formed ones. Some of children are standing behind. From one hand, such peculiarities of children development should not be a problem and make their individual differences. From the other hand, if

there are unfavorable conditions of social environment, they can interfere with the full value development. The psychologist of a kindergarten faces the choice problem. They should choose the direction of psychological maintenance of these kids.

It is stated that the most valuable approach is neuropsychological one among other conceptual approaches. Currently, children neuropsychology has enough scientific facts and practical works. There are given the main theoretical theses of O.R. Lurii' followers in the article. They open the content; determine the main principles and tasks; draw the directions of the usage.

It is determined that neuropsychological methods of diagnosis, especially syndrome analysis, are adequate means of finding strong and weak points of functional systems. The observation of the individual development dynamics allows to find primary and secondary suffering processes, to determine functional analysis and to organize correctional and developmental work, taking into account weak and strong parts of cognitive activity of a child.

The conclusion is made that the interconnection of science and practice is a great diagnosis, prognostic, correctional and developmental mean in hands of kindergarten practical psychologist.

Key words: neuropsychologist, upper psychological functions, syndrome analysis, functional analysis, individual neuropsychological correction.

Received December 05, 2015

Revised December 12, 2015

Accepted January 04, 2016